

CONSIDERAȚII PRIVIND APĂRAREA ROMÂNIEI ÎNTREGITE (ANUL 1919)

ASPECTS REGARDING THE DEFENSE OF ROUNDED ROMANIA (THE YEAR 1919)

Colonel (r) prof. univ. dr. ing Eugen SITEANU*

Rezumat: Acest material a fost prezentat la Dezbaterea națională, din 13 noiembrie 2019, organizată de AOȘR sub genericul „Cadrul intern și extern al apărării României întregite în anul 1919”, în cadrul seriei de manifestări dedicate Centenarului Marii Uniri, începută în anul 2018. Mareșalul Constantin Prezan – șeful Marelui Cartier General a organizat și condus mobilizarea Armatei României în octombrie 1918 și a comandat operația de eliberare a Ardealului, Maramureșului și Crișanei în aprilie 1919.

Cuvinte cheie: Marele Război de Reîntregire Națională, Marele Nostru Război Sfânt de Reîntregire a Pământului și a Neamului, Consilii, Gărzi Naționale Române, Convenția de la Belgrad, Linia Mureșului, România Mare.

Abstract: This material was presented at the National Debate, on 13th November 2019, organized by the Romanian Academy of Scientists under the title „Internal and External Framework of Rounded Romania’s Defense in the year 1919”, within the series of events dedicated to the Centenary of the Great Union, started in 2018. Marshall Constantin Prezan – the Chief of General Staff organized and led the mobilization of Romanian Army in October 1918 and was the commander of Romanian troops in the operation of releasing Ardeal, Maramureș and Crișana in April 1919.

---

* Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române, E-mail: esiteanu@yahoo.com

Keywords: *the Great War of National Union, Our Holy War for Re-Uniting Our Land and People, Councils, Romanian National Guards, Belgrad Convention, Mureș Line, Great Romania.*

1. Introducere

În rândurile care urmează vom marca semnificația și importanța evenimentelor din anul 1919 care au contribuit la desăvârșirea Marii Uniri și la apărarea acesteia împotriva acțiunilor militare comune și coordonate ale bolșevicilor (comuniștilor) ruși, unguri și ucrainenii în Basarabia, Bucovina și Transilvania. Nu trebuie să uităm ideea de continuitate a luptei milenare a poporului român împotriva agresiunilor imperiilor cu care ne-am învecinat.

2. Pregătirea operației de eliberare a Transilvaniei

În anii Marelui Război de Reîntregire Națională, cel mai mare război care a avut loc vreodată pe pământul României, Războiul nostru Sacru din 1916-1919¹, regina Maria era privită de români ca „îngerul păzitor al Marelui nostru Vis Național, ca pe aceea care, din mijlocul tuturor nenorocirilor, niciodată nu slăbise și nu pierduse nădejdea, și asemeni unui far strălucitor îi călăuzise prin întuneric (pe români, n.a.) până la marele ceas al luminii”².

Aceleași elogii se pot aduce regelui Ferdinand și mareșalului reîntregirii Constantin Prezan căruia generalul Mărdărescu i-a dedicat cartea sa scriind: „îi închin această lucrare, în semn de respect și multă admirație pentru înaltul său patriotism și remarcabila sa competență ostășească”³.

Generalul dr. Gheorghe Văduva a denumit, în mod inspirat, acest război: Marele Nostru Război Sfânt de Reîntregire a Pământului și a Neamului⁴.

---

¹ Gheorghe Văduva, *Războiul nostru Sacru, Înfăptuirea și apărarea României Mari*, Mad Linotype, Buzău, 2017, p. 13.

² Maria, regina României, *Povestea vieții mele*, Vol. III, Editura Eminescu, București, 1991, p. 478.

³ General Gheorghe Mărdărescu, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920)*, Editura Cartea Românească, București, p. 3.

⁴ Gheorghe Văduva, *op. cit.*, p. 22.

Pe frontul de vest Austroungaria este învinsă și la 3 noiembrie 1918 semnează armistițiul. În Germania a izbucnit revoluția, Kaiserul abdică și la 9 noiembrie se proclamă Republica Germană care capitulează și la 11 noiembrie semnează armistițiul ceea ce însemna sfârșitul Marelui Război. La 2 noiembrie Ungaria și-a proclamat independența, iar la 12 noiembrie Austria devenea Republică. La 13 noiembrie 1918 s-a încheiat o convenție militară între reprezentanții Antantei și cei ai guvernului Ungariei fără participarea delegaților României. Convenția a permis Serbiei să ocupe tot Banatul și Ungariei să ocupe Transilvania până la râul Mureș. De aceea România este nevoită să intre din nou în război pentru eliberarea teritoriilor românești în condițiile în care Mackensen a primit ca întărire încă 3-4 divizii. România era încercuită de 40 de divizii germano-austroungare. La cererea Franței ca România să reentre în război, regele Ferdinand răspunde afirmativ la începutul lui noiembrie 1919.

Imediat după 1 decembrie 1918, în fiecare județ din partea de vest a Țării s-au organizat Consilii și Gărzi Naționale Române pentru că ucigașii din bandele ungare de mercenari „erau plătiți cu câte 100 coroane pe zi” de către guvernul de la Budapesta pentru atacurile și crimele contra populației românești (copii, femei, bătrâni)⁵. Apelurile disperate ale românilor, din teritoriile ocupate de unguri, adresate guvernului României l-au determinat să ia măsuri urgente de intervenție. Astfel, s-au impus acțiuni urgente de creștere a efectivelor armatei României care fuseseră drastic reduse, în urma încheierii păcii de la București (24 aprilie 1918), ajungând la doar 120.000 de oameni. Ca urmare, la 28 octombrie 1918 s-a decretat mobilizarea, în timp ce Armata de Dunăre forța Dunărea. Până la 25 decembrie 1918 efectivele armatei au crescut de la 163 000 la 216 000 de militari (Tabelul nr. 1). Ungurii au început chiar să treacă linia frontului și să atace trupele noastre⁶.

DATA	EVENIMENTE	EFFECTIVE
24.04/7.05.1918	Pacea de la București	120 000
1/14.09.1918	prin detașări/ordonanțe	172 109
Sfârșit septembrie	Efective trecute în rezervă	163 000

⁵ General Gheorghe Mărdărescu, *op. cit.*, p. 23.

⁶ *Ibidem*, pp. 23-24.

26.10/6.11.1918	Guvern general Coandă	Vot universal și împroprietărire soldați
28.10/10.11.1918	Armata de Dunăre	A forțat Dunărea
28.10.1918	Mobilizare	163 240
28 noiembrie	„	204 616
25 decembrie	„	215 918
25.02.1919	„	233 917

Tabelul nr. 1. Efectivele Armatei României (mai 1918 – februarie 1919)

Convenția de la Belgrad (09.01.1919) a stabilit ca linie de demarcație între Ungaria și România Mare linia Mureșului, nerespectând Hotărârea plebiscitară de la 1 decembrie 1918 luată de poporul român la Alba Iulia. Deci Antanta, în special Franța (prin generalul d'Esperey) a făcut o mare nedreptate românilor din județele ocupate de trupele ungare care au terorizat populația românească. Iată și câteva exemple de atacuri teroriste ungare (decembrie 1918 - martie 1919): atacul cortegiului mortuar de la Băsești, Beliș (45 morți), Chereluș, Covăsânț, Șiria, Curtici, Sighișel (300 morți), Lunca/Beiuș, Făget (100 morți la 1 decembrie 1918) etc. Din cauza terorizării românilor, aliații au decis ca Armata Română să treacă urgent la nord de Mureș și Divizia 7 a ocupat zona Dej, Cluj, Turda până la data de 11 decembrie 1918. Trupele ungurești s-au retras precipitat din calea trupelor noastre din zona Dej, Gherla, Cluj, Turda. Divizia 1 Vânători a ocupat zona Aiud, Teiuș, Alba Iulia, iar Divizia 2 Vânători zona: Sibiu, Deva, Pietroșani. Pentru conducerea celor trei divizii, pe data de 11 decembrie 1918 s-a înființat Comandamentul Trupelor din Transilvania (vezi schițele nr. 1, 2 și 3).

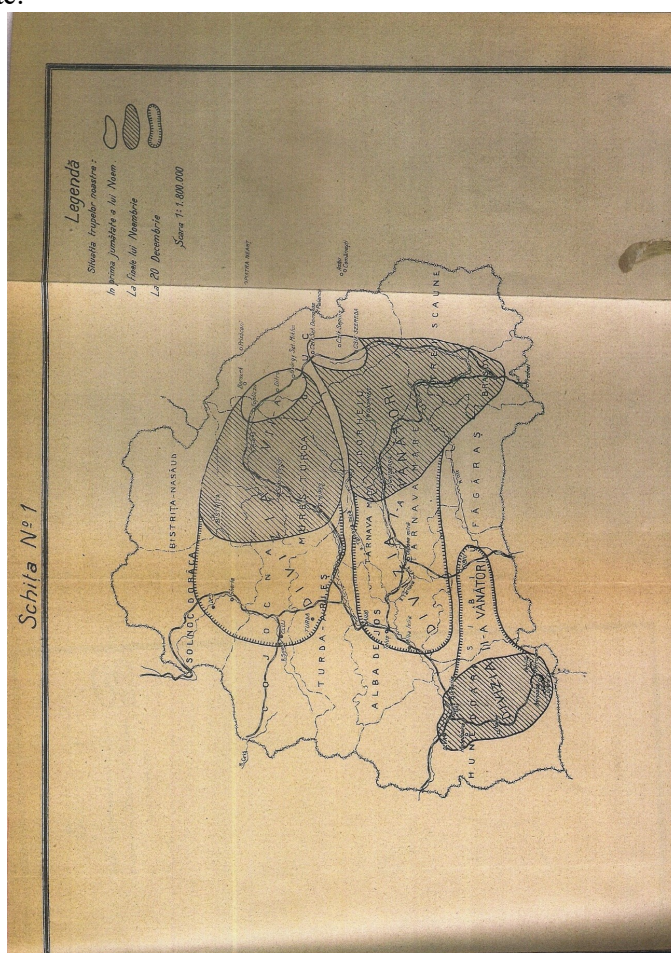
În schița nr. 1 este reprezentată cu linie continuă Divizia 7 în raionul Toplița, Ditrău, Sfântu Gheorghe după ce a trecut Carpații Răsăriteni pe itinerariul: Piatra Neamț, Borsec, Toplița. De asemenea este desenat și raionul ocupat de Divizia 1 Vânători cu centrul pe localitatea Miercurea Ciuc, la mijlocul lunii noiembrie 1918.

Pe aceeași schiță apar și raioanele hașurate pe care le-au ocupat cele două divizii la sfârșitul lui noiembrie 1918, precum și raionul Diviziei a II-a Vânători (Sibiu, Deva, Hunedoara). În schița nr. 2 este situația diviziilor din Transilvania (Divizia a 7-a, Divizia a 6-a și Divizia II Vânători, în eșalonul

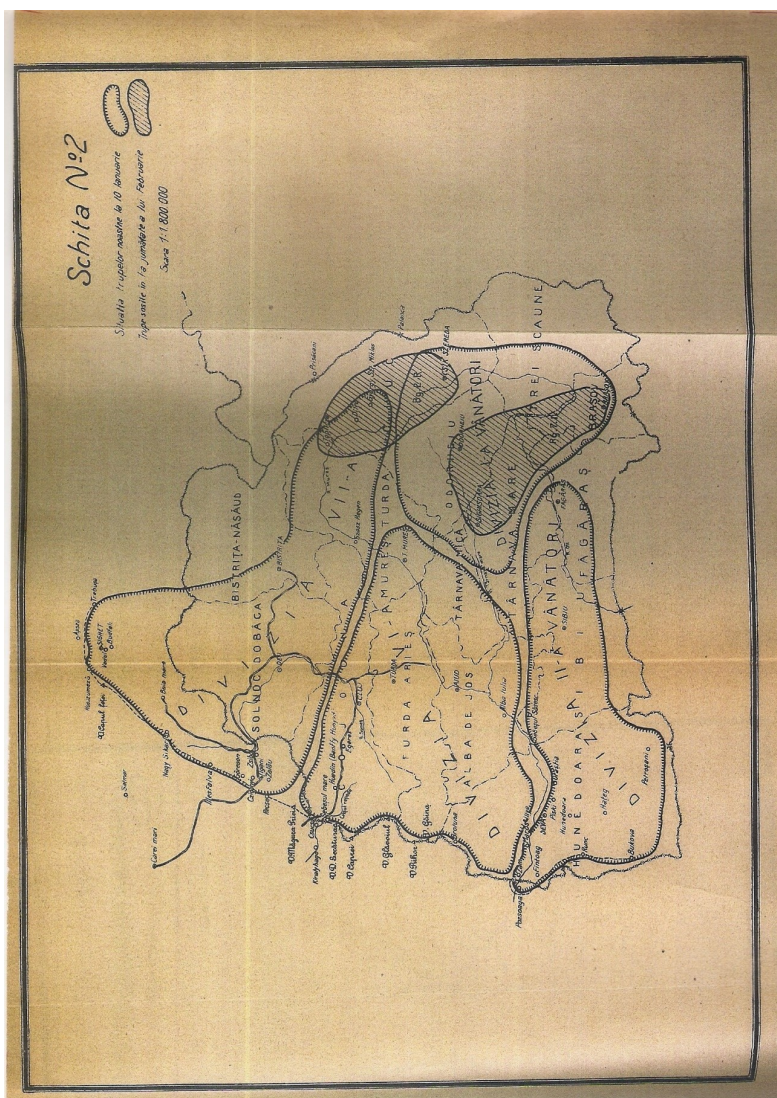

întâi și Divizia I-a Vânători în eșalonul doi) între 10 ianuarie și 15 februarie 1919, iar în cea de-a treia schiță se poate observa situația aceluiași divizii, dar la sfârșitul lunii februarie 1919.

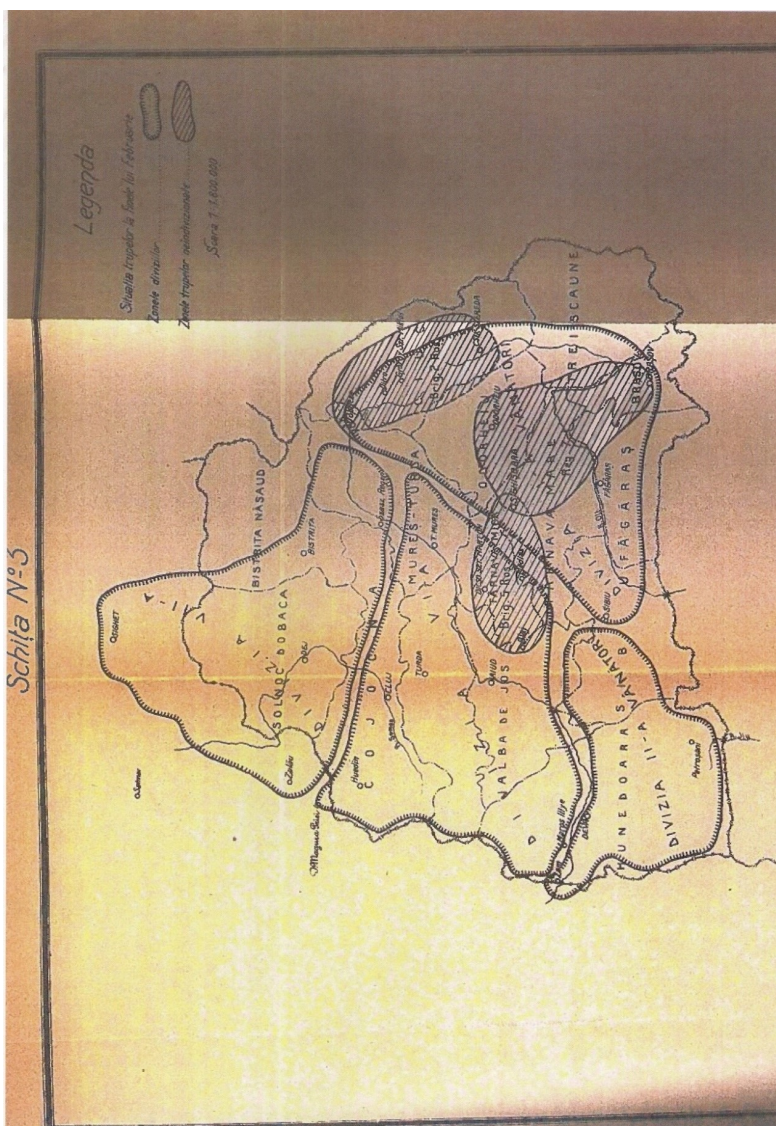
Pentru oprirea acestor acte teroriste trupele române au trecut la eliberarea localităților românești ajungând la 1 ianuarie 1919 pe aliniamentul Vârful Capul Feței – Vârful Măgura Priei – Dealul Secătura – Vârful Caprei – Vârful Glăviu – Vârful Bihor – Zam – Poșaga – Runc – Bucova etc.

Schița nr. 1. Situația trupelor din Transilvania în noiembrie și decembrie 1918

Schița nr. 2. Situația trupelor noastre între 10 ianuarie – 15 februarie 1919

Schița nr. 3. Situația trupelor noastre din Transilvania la 28 februarie 1919

3. Acțiunile Armatei Române pentru eliberarea Ardealului, Maramureșului și Crișanei în anul 1919

În noaptea de 22/23 decembrie 1918, românii din Baia Mare au fost atacați de extremiștii unguri și de aceea Comandamentul Trupelor din Transilvania a hotărât să trimită un Batalion de Infanterie de la Cluj pentru restabilirea ordinii. În prima parte a lunii ianuarie, ungurii au încălcat iarăși prevederile Armistițiului și au trecut la ofensivă pe diferite direcții cu efective de până la 1 200 de soldați, cu mitraliere și două trenuri blindate pe valea Mureșului, la Ciucea, Beiuș și Brad.⁷ Aceste atacuri erau corelate cu cele ale bandelor bolșevice sovietice peste Nistru, în Basarabia. Trupele Aliate de la Odessa cer românilor să treacă Nistrul și să le apere flancul stâng.

La 4 ianuarie 1919, fiind atacat de trupe ucrainiene, un Detașament / Regimentul 14 Infanterie i-a alungat pe ucrainenii bolșevici și a ocupat Sighetul. Armata din Transilvania a fost organizată pe două grupuri: Grupul de Nord (Diviziile 6; 7 și 16 și Divizia 2 Cavalerie) și Grupul de Sud (Diviziile 1 și 2 Vânători și Divizia 18) așa cum rezultă și din Tabelul nr. 2.

GRUPUL	COMPUNERE
Grupul de Nord	Detașamentul General Olteanu, Diviziile 7, 6 și 16 și Divizia 2 Cavalerie.
Grupul de Sud	Diviziile 1 și 2 Vânători și Divizia 18 Ardeleană

Tabelul nr. 2. Cele două grupuri ale Armatei din Transilvania

După acțiunile teroriste ale trupelor ungare, generalul Prezan a ordonat trecerea la contraofensivă, deoarece în noaptea de 22/23 februarie 1919, trupele Diviziei 7 aflate la Zalău au fost atacate de două batalioane ungurești, iar pe 28 februarie au fost atacate la Nagy Sikarlo încălcând condițiile armistițiului. În rezumat, lunile ianuarie, februarie, martie și aprilie 1918 au fost un șir neîntrerupt de atacuri ungurești împotriva trupelor noastre. În aceste condiții s-a desfășurat bătălia din Munții Apuseni (Tabelul nr. 3).

⁷ Teodor Pavel, Nicolae Ciobanu și colectiv, *Armata Română și Marea Unire*, Editura „Daco-Press,, Cluj-Napoca, 1993, p. 218.

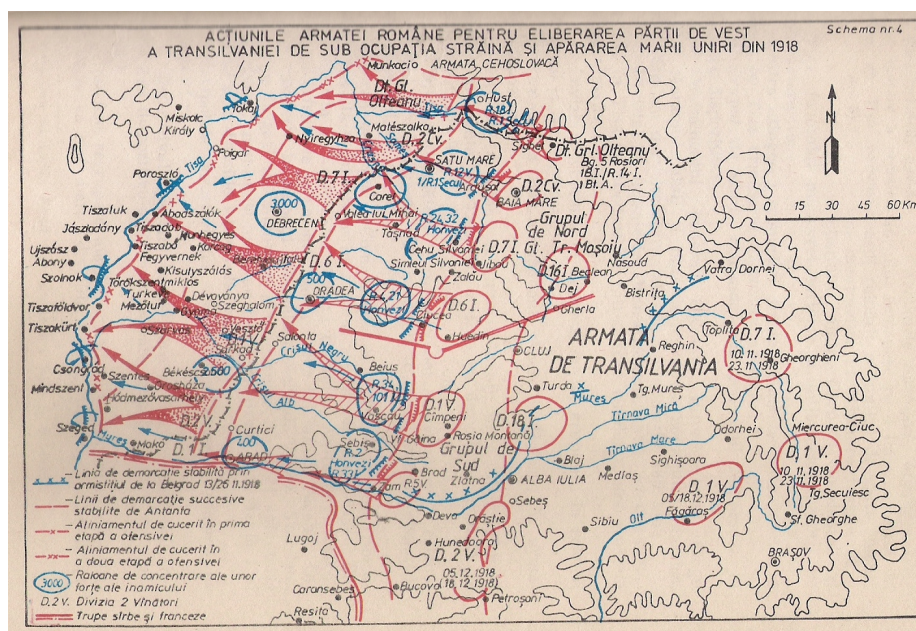

DATA	FORȚE	DIRECȚII DE ATAC
Noaptea 15/16 aprilie	Trupe ungurești	Pe Valea Someșului (la Cicârlău, Crișeni, Ciucea)
16 aprilie, ora 3.00	Trupe române	Contraofensiva Armatei din Transilvania și ocuparea aliniamentului Huszt, Satu Mare, Carei, Oradea, Salonta, Beiuș, Sebeș, Bihor.

Tabelul nr. 3. Bătălia din Munții Apuseni (aprilie 1919)

Sursa: Teodor Pavel, Nicolae Ciobanu și colectiv, *Armata Română și Marea Unire*, Editura „Daco-Press”, Cluj-Napoca, 1993.

Schița nr. 4. Acțiunile Armatei Române pentru eliberarea părții de vest a Transilvaniei de sub ocupația străină și apărarea Marii Uniri din 1918

În noaptea de 15/16 aprilie inamicul a declanșat pregătirea de artilerie și a trecut la atac pe valea Someșului împotriva Divizia 7, dar și în sectorul Diviziei 6.

Grupul de Nord a trecut la ofensivă pe 16 aprilie la orele 03.15 cu Diviziile 7 și 6. În prima zi de ofensivă, Armata din Transilvania a înfrânt pe întreaga lărgime a frontului toate rezistențele inamicului și a înaintat cu toate unitățile din linia I-a punându-i pe unguri în situația de a se retrage în grabă. Pe 17 aprilie (cea de a doua zi de ofensivă) trupele noastre au înaintat conform planului la fel ca în următoarea zi (18 aprilie).

Ofensiva s-a desfășurat cu succes pe cele 3 văi (Crișul Alb, Crișul Negru și Crișul Repede) astfel că după 4 zile de ofensivă trupele Române au ajuns pe aliniamentul: Huszt (pe Tisa), Satul Mare și Careii Mari (Schema nr. 4).

Pe data de 20 aprilie este eliberată și Oradea. Așadar, în seara de 20 aprilie trupele române ocupaseră aliniamentul: Huszr, Carei, Oradea, Bel, Borosjeno, Gyarmat.

Detașamentul general Olteanu a atacat spre N-V pentru a împiedica joncțiunea trupelor ungurești cu cele rusești și ucrainene (bolșevice). La 1 mai forțele ungurești erau aruncate peste Tisa pe toată lungimea frontului, misiunea fiind îndeplinită.

4. Concluzii:

Bătăliile din anul 1919 pentru apărarea Marii Uniri reprezintă o pagină de aur din istoria poporului român. Evocarea acestora în cadrul manifestărilor dedicate Centenarului Marii Uniri reprezintă atât un act de patriotism cât și o reafirmare a virtuților noastre naționale și militare. Cu toate că tematica acestei lucrări se referă la bătăliile victorioase ale trupelor române din Basarabia, Bucovina, Maramureș, Ardeal și Crișana de la a căror evenimente s-au împlinit deja 100 de ani, am prezentat în rândurile precedente apărarea României Mari în lumina ideii de continuitate a luptei pentru UNIREA românilor și teritoriilor locuite de ei și de credință istorică conform căreia fiecare victorie militară reprezintă o treaptă solidă către alte realizări naționale.

BIBLIOGRAFIE

- Maria, regina României, *Povestea vieții mele*, Vol. III, Editura Eminescu, București, 1991.
- MĂRDĂRESCU G., *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920)*, Editura Cartea Românească, București.
- PAVEL T., CIOBANU N., *Armata Română și Marea Unire*, Editura „Daco-Press,, Cluj-Napoca, 1993.
- VĂDUVA G., *Războiul nostru Sacru, Înfrățuirea și apărarea României Mari*, Mad Linotype, Buzău, 2017.

